

ISSN 2320 - 4494
RNI No. MAHAUL03008/13/1/2012-TC

POWER OF KNOWLEDGE

An International Multilingual Quarterly Refereed Research Journal
Volume : I Issue : XVIII April-June 2017

ARTS | COMMERCE | SCIENCE | AGRICULTURE | EDUCATION | MANAGEMENT | MEDICAL |
ENGINEERING & IT | LAW | SOCIAL SCIENCES | PHYSICAL EDUCATION | JOURNALISM | PHARMACY

Editor

Sarkate Sadashiv Haribhau

Email : powerofknowledge3@gmail.com, shsarkate@gmail.com

www.powerofknowledge.co.in

अनुक्रमणिका

क्र.	प्रकरण	संशोधक	पृष्ठ क्र.
१	A Study of Human Development Index	Dr. V. S. Kshirsagar	१
२	ROLE OF ENTREPRENEURS IN THE BUSINESS	Dr. Subhash. K. Zinjurde	४
३	Advertisements Restore Values: A Case Study of Eight Television Advertisements in Indian Perspective	Mr. Sheshrao K. Rathod	९
४	A STUDY OF PRESENT SCENARIO OF GST	Dr. Atul H. Salunke	१९
५	PROBLEM & POLICIES OF INDIAN AGRICULTURAL SECTOR	Dr. Subhash. K. Zinjurde	२५
६	Government of Maharashtra and women empowerment with reference to Mahila Arthik Vikas Mahamandal (MAVM)	Mrs. Savita Bhausheb Nage	३०
७	'ग्रामगीतामृतम्' या ग्रंथातील विषय वैविध्य	सौ. अर्चना देवगिरीकर	३३
८	'शिक्षाशास्त्राचा इतिहास व स्वरूप'	सौ. सुवर्णा कुलकर्णी	३५
९	महाभारतातील उपाख्याने	सौ. गार्गी पुरुषोत्तम व्यवहारे	३८
१०	नागनाथ कोत्तापल्ले यांच्या कथेतील समाजजीवन	प्रा. नाना झोडगे	४०
११	काव्य हाच दलित साहित्याचा पहिला अविष्कार	प्रा. नामदेव शिनगारे	४८
१२	भीमगीतांचा समाजजीवनावर झालेला परिणाम	प्रा. प्रताप गायकवाड प्रा. डॉ. प्रभाकर कांबळे	५२
१३	लोकसाहित्यातील विनोदाचा शोध	प्रा. अर्चना रामचंद्र चव्हाण	५५
१४	मराठी विडंबन काव्य	प्रा. सुखदेव इघारे	६०
१५	केशव बा. वसेकरांचे ललित वाङ्मय - एक आकलन	प्रा. पसरकल्ले एस. पी.	६५
१६	ग्रामीण कथेतून व्यक्त होणारे ग्रामजीवनाचे अंतरंग	प्रा. डॉ. संतोष विष्णू चतुर	६८
१७	विमुक्तांच्या संवेदनेची कणव : केसूला	प्रा. व्ही. बी. राठोड	७३
१८	भारतातील स्त्री पुरुष गुणोत्तरातील असमतोल एक समस्या विशेष संदर्भ महाराष्ट्र राज्य	सुधाकर श्रीराम हांगे प्राचार्य डॉ. व्ही. जी. सानप	८०
१९	परिवर्तनाचे सृजन - अखंड	डॉ. रमेश विठ्ठलराव देवडे	८५
२०	मराठी आक्षेपायिकांचे स्वरूप व वेगळेपण	डॉ. शंताराम बबनराव चौधरी	८९
२१	कृषी संस्कृतीतील स्त्री लाकगीते देशीयतेच्या पाऊलखुणा	डॉ. नानासाहेब पवार	९५
२२	भारतीय जीवन में संस्कारों का स्थान	मनिषा राकेश कात्यायनी	१०१
२३	डॉ. जयंत विष्णु नारलीकर की विज्ञानकथा धूमकेतु	डॉ. बी. आर. नळे	१०४
२४	राष्ट्रवाणी के संगीष्टी विशेषांक (आधुनिकता के संदर्भ में हिंदी साहित्य)	प्रकाश गायकवाड	१०८

A STUDY OF PRESENT SCENARIO OF GST

Dr. Atul H. Salunke

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh Commerce &

Sau. K.G. Tamhane Arts College Roha Dist. Raigad

1. **Keyword:**

Tax, GST

2. **Abstract:**

GST is a tax that we need to pay on supply of goods & services. Any person, who is providing or supplying goods and services, is liable to charge GST. GST is a consumption based tax/levy. It is based on the "Destination principle." GST is applied on goods and services at the place where final/actual consumption happens. Indian Government is opting for Dual System GST. This system will have two components which will be known as Central Goods and Service Tax (CGST) and State Goods and Service Tax (SGST). The current taxes like Excise duties, service tax, custom duty etc. will be merged under CGST. The taxes like sales tax, entertainment tax, VAT and other state taxes will be included in SGST. So, how is GST Levied? GST will be levied on the place of consumption of Goods and services. It can be levied on: Intra-state supply and consumption of goods & services, Inter-state movement of goods, Import of Goods & Services.

3. **INTRODUCTION:**

It has been long pending issue to streamline all the different types of indirect taxes and implement a "single taxation" system. This system is called as GST (GST is the abbreviated form of Goods & Services Tax). The main expectation from this system is to abolish all indirect taxes and only GST would be levied. As the name suggests, the GST will be levied both on Goods and Services.

GST was first introduced during 2007-08 budget session. On 17th December 2014, the current Union Cabinet ministry approved the proposal for introduction GST Constitutional Amendment Bill. On 19th of December 2014, the bill was presented on GST in Loksabha. The Bill will be tabled and taken up for discussion during the coming Budget session. The current central government is very determined to implement GST Constitutional Amendment Bill.

GST is a tax that we need to pay on supply of goods & services. Any person, who is providing or supplying goods and services, is liable to charge GST.

GST will be a game changing reform for the Indian economy by creating a common Indian market and reducing the cascading effect of tax on the cost of goods and services. It will impact the tax structure, tax incidence, tax computation, tax payment, compliance, credit utilization and reporting, leading to a complete overhaul of the current indirect tax system.

GST will have a far-reaching impact on almost all the aspects of the business operations in the country, for instance, pricing of products and services, supply chain optimization, IT, accounting, and tax compliance systems.

4. **OBJECTIVES:**

1. To study the impact of GST on common man.
2. To identify the challenges of Indian Tax system.

5. **CONCEPT OF GST:**

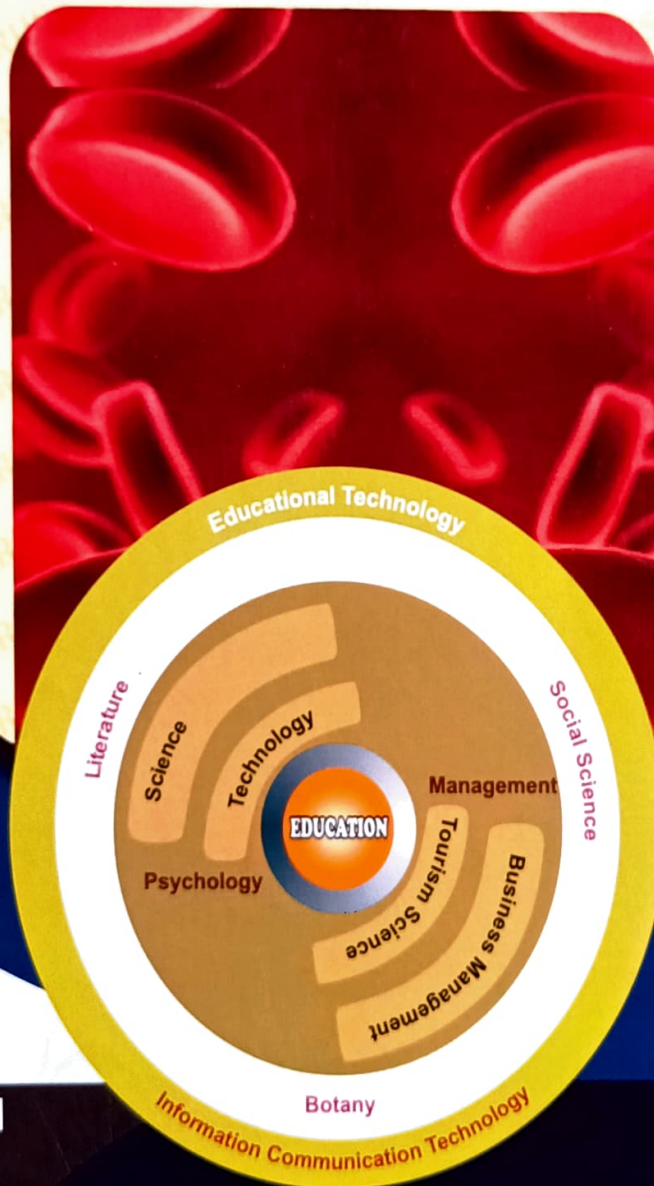
UGC Approved Sr. No. 49366

SRJIS

Online ISSN -2278-8808

Printed ISSN- 2349-4766

**An International
Peer Reviewed**

**Referred
Quarterly**

SCHOLARLY RESEARCH JOURNAL FOR INTERDISCIPLINARY STUDIES

OCT-DEC, 2017. VOL. 6, ISSUE -34

EDITOR IN CHIEF : YASHPAL D. NETRAGAONKAR, Ph.D.

1

SJIF 2016 = 6.177

Online ISSN 2278-8808

Printed ISSN 2349-4766

An International, Peer Reviewed, & Referred Quarterly

Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies

OCT-DEC, 2017, VOL-6, ISSUE-34

-
- 1 **EFFECT OF BOARD DIVERSITY AND CORPORATE GOVERNANCE STRUCTURE ON OPERATING PERFORMANCE: EVIDENCE FROM THE NEPALESE ENTERPRISES**
Radhe S. Pradhan, Ritu Kumari Gupta, Rupa Chand, Sabeena Sadaula, Sangita Saud, and Sapana Ambai (1-11)
 - 2 **THE STATUS AND MANAGEMENT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR): THE CASE OF MAURITIUS**
Rajen Suntoo (12-17)
 - 3 **SOCIO ECONOMIC ROLES OF THE STATE: WELFARE STATE IN MAURITIUS**
Dr Beedun Abba (18-20)
 - 4 **GST TAX ON GOOD'S & IT'S IMPACT ON INDIAN ECONOMY**
Dr. R.K. Datir (21-24)
 - 5 **SYSTEM SOFTWARE ANALYSIS & MODELING OF FOREIGN TRADE OF INDIA 1949 – 2015**
Dr. Vijay Kumar Adwant (25-30)
 - 6 **THE INS & OUTS OF IN FILM BRANDING IN INDIA**
Mr. Vijayakumar Jadhav (31-36)
 - 7 **MODERN TRENDS IN MANAGEMENT & COMMERCE**
Dr. Girishkumar N. Rana (37-45)
 - 8 **FOREIGN TRADE POLICY IN INDIA**
Dr.Suhas Avhad (46-48)
 - 9 **CHILD LABOUR IN AGRICULTURE: PROBLEMS AND PROSPECT**
Navghan K. Divraniya (49-54)
 - 10 **GREEN JOBS: A STRATEGY FOR ENVIRONMENTALLY SUSTAINABLE ECONOMY AND SOCIAL DEVELOPMENT**
Sanjit Mondal (55-58)
-

- 41 **INFLUENCE OF CONSUMER EXPERIENCE ON THE SATISFACTION OF MOBILE PHONES IN KATHMANDU VALLEY**
Sangjan MallaThakuri (205-209)
- 42 **RECENT TRENDS IN ECONOMICS, COMMERCE & MANAGEMENT; E-BUSINESS & CHALLENGES OF BUSINESS**
Manjula D. Vyas (210-212)
- 43 **GROWTH AND DEVELOPMENT OF E-BANKING SERVICES**
Mrs. Meena Dushman-Khodade (213-219)
- 44 **DEMONETIZATION OF CURRENCY**
Dr. A. M. Pawar (220-225)
- 45 **INDIA'S DEMONETIZATION**
Dr. S. T. Kute (226-229)
- 46 **FUNDAMENTAL THEORY OF ENTREPRENEURSHIP DEVELOPMENT PROGRAMS**
Smt. Wanjari Manisha Pandurang (230-235)
- 47 **CHANGING TRENDS IN FISHERIES SECTOR OF INDIA**
Mr. Rahul Vithalrao Thoke & Dr. A.T.Tawar (236-242)
- 48 **MICRO-FINANCE IS THE NEED OF THE AGE!**
Dr. K. B. Shejul (243-244)
- 49 **POVERTY IN INDIA**
Dr. Suresh Sitaram Nale (245-247)
- 50 **WOMEN EMPOWERMENT AND SOCIAL SECURITY THROUGH "SELF HELP GROUP"**
Dr. Atul. H. Salunke (248-250)
- 51 **A STUDY OF REGIONAL IMBALANCE IN INDIA**
Katkar Sangita Bhalchandra (251-254)
- 52 **ROLE OF MICROFINANCE IN RURAL WOMEN ECONOMIC EMPOWERMENT IN LATUR DISTRICT**
Dr. Pawar Avinash Vilasrao (255-257)
- 53 **ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF GST**
Dr. Deepa Kailas Holkar (258-259)
- 54 **FOREIGN DIRECT INVESTMENT: INFLUENCING FACTOR MOULDING INDIAN ECONOMY**
Prof. Bandurkar Yashwant Shankar & Prof. Samel Shirish Chandrakant (260-264)
- 55 **SOCIO-ECONOMIC IMPACT OF IMPLEMENTATION OF IAY IN WESTERN VIDARBHA**
Dr. Ashish Sudhakarrao Nimkar (265-268)

Dr. Atul. H. Salunke (248-250)

WOMEN EMPOWERMENT AND SOCIAL SECURITY THROUGH "SELF HELP GROUP"

Dr. Atul. H. Salunke (Principal)

K.E.S Dr. C.D.Deshmukh College, Roha - Raigad

Introduction: If women empowered to do more and more the possibility of economic growth become apparent eliminating a significant part of a Nation workforce as the sole basis of gender can have detrimental effects on the economy of that nation. In addition female participation in counsels, groups, and business is seen to increase efficiency. Although women represent bulk of the labour force, especially in developing countries, they are not brought under the main stream of development and they are denied of appreciation for their contribution. Factors which contribute women's Participation in the labour force include education, marital status, number and age of children, health, their rights in property and assets, and employment opportunities etc

Empowerment of Women: Empowerment refers to increasing the spiritual, political, social, educational, gender or economical strength of individuals and communities. In economic developments, the Empowerment approach focuses on mobilizing the self help efforts of the poor, rather than providing them with social welfare, economic empowerment is also the empowering of previously disadvantage section of the population Empowerment is a multi dimensional social process which helps the individual to gain control over their lives. Employment is a social action process that promotes participation of people, organization and communities in gaining control over their lives in their community and larger society. Women empowerment it is broad concept which includes self decision regarding education, participation mobility, economic independency, public speaking awareness and exercise of right, political participation and many more factors insure women empowerment In short women empowerment is the breaking of personal limitations. Amartya Sen.- Nobel laureate- Empowering women and girls with more choice sand more freedom is crucial to achieving a better future for all When women are supported and empowered all society gets benefit; .their families are healthier more children go to school, agricultural reductively improves, and income increase. In short communities become more resilient. Empowerment is not essentially politically alone; it is a process having personal, economical, social and political dimension with personal empowerment being the core of the empowerment process. In fact political empowerment will not succeed in the absence of micro finance through SHGs creates empowerment promoting condition for movements to move position of marginalization within Household decision making process and exclusion within the community to one of greater centrality, inclusion of voice. The social process of micro financing programmed strengthens women self esteem and self worth, instill a greater sense of awareness of social and political issues leading to increase mobility and reduce traditional seclusion of women. Most impotently micro finance program enable women to contribute to the house hold economy, increasing their intra- house hold bargaining power. Thus micro financing through self helping group has transferred the real economic power in the hands of women and has considerably reduce their dependence on men. The impact of SHG's on Socio-Economic status of women was found significant. Change is found in the areas of education housing facilities, Exposure to mass media, occupation size of holding and material possession.

Objectives of the Study:

- 1) To study historical development of Self Help Groups.
- 2) To study the organization and structure of the SHGS.

ISSN-2320-4494
RNI No. MAHAUL03008/13/2012-TC
UGC Approved

POWER OF KNOWLEDGE

An International Multilingual Quarterly Refereed Research Journal

VOLUME - I ISSUE-XXI Jan-Mar.2018

TRIBUTE TO
STEPHEN HAWKING

ARTS | COMMERCE | SCIENCE
LIBRARY SCIENCE | AGRICULTURE
EDUCATION | MANAGEMENT
MEDICAL | ENGINEERING & I.T. | LAW
PHARMACY | PHYSICAL EDUCATION
SOCIAL SCIENCE | JOURNALISM

Editor
Dr. Sadashiv H. Sarkate

E-mail : powerofknowledge3@gmail.com

www.powerofknowledge.co.in

अनुक्रमणिका (INDEX)

अ. क्र.	प्रकरण	संशोधक	पृष्ठ क्र.
१	PLANS, POLICIES AND PROGRAMMES FOR EMPOWERMENT OF WOMEN	Dr. Mohamad Mustafa A. Mujawar Nadwi	१
२	EMPLOYEE SAFETY MEASURES FOR BETTER WORKING CONDITION	Wilson Kandre	१२
३	A study of Changing face of Indian Banking Sector through Information and Communication Technology: A critical Review	Dr. Dilip Mohanrao Misal	१५
४	Electronic Resources Management	Miss. Yadav Shyamla Chandrakant Dr. Ghumre Shivshankar K	२१
५	A STUDY OF WORKING AND GENERATION OF SELF-EMPLOYMENT BY SELF HELP GROUPS IN AURANGABAD DISTRICT	Dr. Anjali Jairam Bhusare	२५
६	Potarajacha Por: A Reading	Dr. Ramesh A. Landage	२८
७	Women Empowerment through Self-help Groups in Nashik City	Dr. Nitin Bhatu Songirkar	३२
८	The Greenhouse Effect and Its Impacts on Environment	Dr. Mirza Wajid Rustum Baig	३७
९	STATUS OF WOMEN IN INDIA	Dr. Vanita Sable-Chavan	४२
१०	Redescription of the soil nematode genus Axonchium Cobb, १९२० (Nematoda: Dorylamida)	Kumbhar K.A. Kale M.K	४४
११	Women Empowerment: Issues and Challenges	Manohar S.S. Dr. Sunita Watore.	४८
१२	Social Trends and Directions in Physical Education Sport and the Society	Dr. Tanpure V.S.	५३
१३	Citation Analysis of Doctoral theses awarded by Shivaji University, Kolhapur during १९७२-२०१२ in the subject of Environment Science	Mrs. Shobha G. Dolas Dr. Shalini M. Sakharkar	५६
१४	TO STUDY THE PREVALANCE OF FREE LIVING PROTOZOAN FROM NAGINA GHAT, NANDED (MAHARASHTRA)	Jadhav P.B Kale M.K	६०
१५	A Great Social Reformer - Maharshi Dhondo Keshav Karve	Dr. Vanita Sable-Chavan	६३

४०	श्रीलंकेतील वांशीक संघर्ष	प्रा.अरुण महादेव राख	२४१
४१	राजर्षी छ. शाहू महाराज सामाजिक लोकशाहीच्या चळवळीचे एक आधारस्तंभ	डॉ. सुनिल शिवमूर्ती रजपूत	२४२
४२	आपत्ती व्यवस्थापन : प्रशासनाची भूमिका	प्रा.सुशीलकुमार श्रीराम शिंदे	२४३
४३	मौखिक व ग्रंथिक 'ओवीचा' परस्परसंबंध	सहा.प्रा.अंकुश काळे डॉ.भाऊसाहेब राठोड	२४४
४४	महाराष्ट्र राज्याच्या भांडवली जमेतील अलिकडील काळातील प्रवृत्तीचा मागोवा	प्रा.डॉ.संजय तळतकर	२४५
४५	Study of Variable Stars using Small Optical Telescopes	A.N. Ardad , R.S. Yannawar P.M. Kokne	२४६
४६	STUDIES ON GREGARINE LEIDYANA AMPULLA SP. N. (APICOMPLEXA: EUGREGARINORIDA: LEIDYANIDAE) IN GRASSHOPPER CATANTOPES SP (INSECTA: ORTHOPTERA)	Kale M.K Jadhav P.B	२४७
४७	Globalisation and Islamic Terrorism : the process of mutual response in the world politics	Prof.Joshi Archana Digambarao	२४८
४८	Teaching Astronomy in Higher Education	A.N. Ardad , P.M. Kokne R.S. Yannawar	२४९
४९	Important Concepts of E-Commerce	Prof.Khadke Sudhir Abasaheb	२५०
५०	Studies on Zooplankton diversity from Kankaleswar Lake, Beed, (MS) India	Nakhate A.B. Kale M.K.	२५१
५१	Customer Relationship Marketing (CRM): Need of Changing situation	Prof.f.Naikwade Akshay Vitthalrao	२५२
५२	Economic Trends in Indian Milk Production	Dr.Atul H. Salunke K G. Tamhane	२५३
५३	Decentralization and Local Government	Dr. Birangane S.S.	२५४
५४	Role of Media in the context of Human Rights	Prof.f.Ashok Namdev Kavthekar	२५५
५५	संत तुकारामांच्या साहित्यातून प्रकट होणाऱ्या सामाजिक समस्या	डॉ. संतोष क. चव्हाण संतोष शिवनाथ कानडे	२५६
५६	साहित्य आणि राज्यशास्त्र सहसंबंध	प्रा.मधुकर निवृत्तीराव बैकरे	२५७
५७	वस्तीगृहात राहणाऱ्या व वस्तीगृहात न राहणाऱ्या मुलींचा व्यक्तिमत्त्व व समायोजन पातळीचा एक तुलनात्मक अभ्यास	खाडे वंदना भिमराव डॉ. वाटोरे एस. एम.	२५८
५८	आवकाश प्राप्त जीवन की कथा वापसी कहानी	प्रा.डॉ.पवन नागनाथराव एमेकर	२५९
५९	मानवी वृत्ती - प्रवृत्तीचा वेध घेणारी कादंबरी - खडक वासला	प्रा.डॉ.प्रेमला मुखेडकर	२६०
६०	भूमंडलीकरण और हिन्दी कविता	डॉ.सुभाष पवार	२६१

Economic Trends in Indian Milk Production

Dr. Atul H. Salunke
K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh Commerce

K.G. Tamhane
Arts College RohaRagiad

Abstract:

Milk production in India has risen by a historic 6.25% in 2014-15, reaching 146 Million tonne. This increase is indeed a boon if it can be sustained as there is an urgent need to increase the growth rate in milk production, to meet the growing domestic market for milk and milk products and ensure that India remains self-sufficient in milk. However this high incremental growth rate was limited to only three states while the largest milk producing state Uttar Pradesh showed a constant but below the national level of growth. Further, growth in population of adult female bovines seems to be tapering off with a very low increase in productivity per animal. Hence, this is a good time and opportunity to analyse the growth in milk production. we analyse the growth in terms of supply, demand and price of milk as well price and buffer stock of skim milk powered and its role in maintaining the price at consumer and farmer end. In the short- term, with no immediate market for the incremental quantity within or outside India, much of the incremental quantity is being processed and stored as skim milk powder and butter. This is causing financial strain on the milk purchasers forcing them to reduce their demand and price for fresh milk. As a result, this high growth may the only strengthening the oligopolic market power of milk processors and/or marketers the market structure gives them, over both consumers and milk producers. The constant increase in consumer price is also not expected to be transmitted to the producer, as in a perfectly competitive market. Therefore, this high rate of growth in milk production is boon in the long term helping India remain self-sufficient in milk. However as the farm gate prices have not only reduced but also become highly volatile making dairy animal rearing high risk venture with uncertain, it in bane in the short term.

Keywords : Milk production, Growth

Introduction :

As per economic survey 2015-16, milk production in India has risen by a historic 6.25% to reach 146.3 million tonne (MT) in 2014-15 against 137.7MT in 2013-14, marginally higher than the target of 145.8 MT This is the highest growth rate achieved in the past surpassing the previous high of 5.7% in 2006-07. India has now set itself an ambitious target of 9.6% increase over the achievement in 2014-15 to produce 160.36 MT of milk in 2015-16.

As India is in a demand-led growth scenario for milk, increasing supply is the only way to curb food inflation for the country to be self-sufficient working group of the planning commission, government of India of the 11th 5-year plan in 2007 also had drawn attention to the need for enhancing growth rate in milk production and support overall growth of livestock and rural economy. Hence, this higher growth in milk production is in the direction of fulfilling the growing domestic demand for milk at the national level.

"India's high rates of inflation have been underpinned chiefly by high and persistent rates of food price". Misjhra and Roy (2016) aver that milk is one of the primary drivers of food inflation in India. An important factor that has been identified for food inflation is supply side constraints in agriculture. This essentially means that supply side constraints for production of milk are a matter of concern and an increase of growth in milk production could mean that at least some of these constraints are being tackled and overcome.

Self-sufficiency in food from domestic supplies has been the price motive behind the highly interventionist agricultural external trade policies in India this is in addition to policy of managing

ISSN 2394-5303

International Multilingual Research Journal

PrintingTM Area

Issue-40, Vol-06, April 2018

Editor

Dr.Bapu G.Gholap

www.ijmrj.com

Index

- 1) "Cultivation of Banana Plant from Agriculture Waste, Goat Manure & Org...
Prof. Mrs. Adhav U. K., Mr. Chavan B. S. & Miss. Shaikh S. H., Shrirampur || 10
- 2) UNTOUCHABILITY IN INDIA A Question Mark on the Indian Social System: (An...
Dr. Brajesh Kumar Agarwal, Hanumangarh Town (Raj.) || 13
- 3) Women in Distress: A Study of Rohingya Muslim Women in Refuge.
Prof. Ajoy Kumar Datta, Alipurduar || 18
- 4) Dr.Shivanand studied that "sociolinguistics in Indian context"
Dr Bennur Ashok Kumar, Dist. Kalaburgi || 25
- 5) A study on Challenges and Impact of GST: An Economic Overview
Dr. Vijay Dawar & Dr. Krishna Bhuriya, Mhow || 28
- 6) Development of Horticulture in Maharashtra
Chandak Pavankumar Vijaykumar, Dist. Beed || 33
- 7) Willa Cather's Passion for Virgilian Allusions: Dramatization of Epical G...
Ritu Gupta, Kapurthala || 37
- 8) Phytochemical Study of Azadirachta indica Plant
B. U. Kale, Deulgaon Raja(M.S.) || 41
- 9) Synthesis and Characterization of ZnS thin film by Spray Pyrolysis Technique
Mr. A. D. Kanwate & Dr. M. A. Barote, Ausa, Maharashtra || 44
- 10) Experimental Study Concerning Lignocellulose Degradation of Oc..
Dr. Sumanth Kumar Matha & Dr. Swapnavahini Korla, Srikakulam || 48
- 11) MASS MEDIA AN INTERVENTION TOOL TO ALLEVIATE SOCIAL DEVELOPMENT OF DALIT W...
Babita Kumari Nayak, Berhampur University || 53
- 12) JOB SATISFACTION AMONG SENIOR SECONDARY SCHOOL PRINCIPALS IN RELATION TO...
Dr. Balvir Singh, Dr. Indu Rathee & Pawan Kumar, Rohtak || 59
- 13) Growth of Agriculture in Indian Economy
Dr. Atul Salunke, Dist- Raigad || 65

Growth of Agriculture in Indian Economy

Dr. Atul Salunke

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh Commerce and Sau.

K. G. Tamhane Arts College, Roha.

Dist- Raigad

Introduction-

Agriculture has always been the backbone of the Indian economy and despite concerted industrialisation in the last six decades, agriculture still occupies a place of pride. It provides employment to around 60 percent of the total work force in the country. The significance of agriculture in the national economy can be best explained by considering the role of agriculture under different head.

Objectives of Economic Planning-

While planning to develop the agricultural sector, the planning commission has generally kept four broad objectives in view:-

(a) Increase agricultural production- the aim has always been

(1) To bring more land under cultivation,

(2) Raise the per hectare yield through intensive application of such agricultural inputs as irrigation, improved seeds, fertilisers etc. and thus

(3) Bring about increased agricultural production.

(b) Increase employment opportunities- Apart from increase in production, the agricultural sector has to generate additional employment opportunities and provide scope for increasing the incomes of the poorer sections in our villages.

(c) Reduce the pressure of population on land- Another basic objective of planning in the

agricultural sector has been to reduce the number of people working on land, on the assumption that there are too many people working on land. The surplus labour on land should be shifted to secondary and tertiary sectors, preferably in rural and semi-urban areas.

(d) Reduce inequality of incomes in the rural sector- The Government should remove the exploitation of tenants, and should distribute surplus land among small and marginal farmers in such a way that there would be some degree of equality and justice in the rural areas.

Share of Agriculture in The National Income

Year	Agriculture
1950-51	56.5
1970-71	45.9
1990-91	34.0
2000-01	24.7
2005-06	19.55
2006-07	18.51
2007-08	17.8
2008-09	15.7
2009-10	14.7
2010-11	14.5
2011-12	13.9
2012-13	13.6

Figures provided by the Central Statistical

Organisation (CSO) reveal that in 1950-51, the share of agriculture in GDP was around 55 percent (Table 1). As the process of industrialisation and economic growth gathered momentum under the Five year plans with manufacturing and service sectors growing rapidly and agricultural sector limping along, the percentage share of agricultural in GDP declined and reached a level of 13.6 percent in 2012-13.

YIELD PER HECTARE – FOODGRAINS

Year	Rice	Wheat	Coarse Cereals	Total	Pulses	Total Foodgrains
1960-61	1013	851	528	753	539	710
1970-71	1123	1307	665	949	524	872
1980-81	1336	1630	695	1142	473	1023
1990-91	1740	2281	900	1571	578	1380
2000-01	1901	2708	1027	1844	544	1626
2010-11	2239	2988	1531	2256	691	1930
2016-17	2550	3216	1784	2564	779	2153

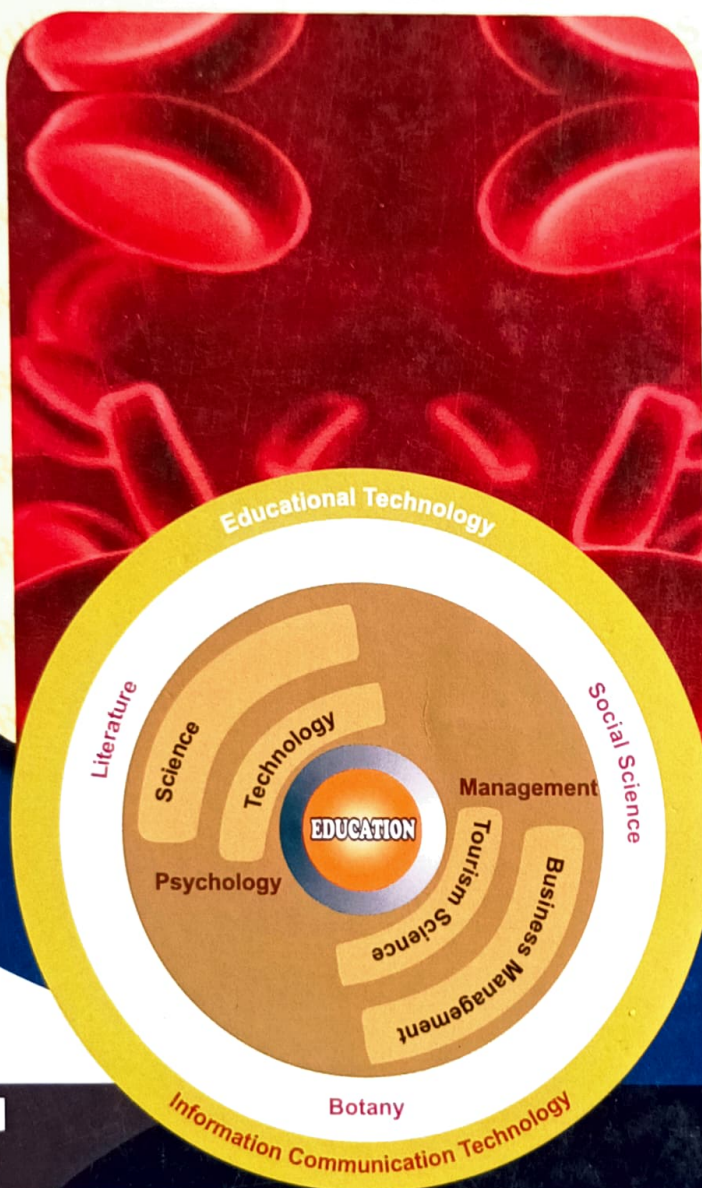
UGC Approved Sr. No. 49366

SRJIS

Online ISSN - 2278-8808

Printed ISSN - 2349-4766

**An International
Peer Reviewed**

**Referred
Quarterly**

SCHOLARLY RESEARCH JOURNAL FOR INTERDISCIPLINARY STUDIES

OCT-DEC, 2017. VOL. 6, ISSUE -34

EDITOR IN CHIEF : YASHPAL D. NETRAGAONKAR, Ph.D.

5

-
- 266 भारतीय शेतीची आधुनिकता आणि सद्यस्थिती
प्रा. डॉ. कदम प्रमोदिनी विठ्ठल (1173-1181)
- 267 मानव संसाधन व्यवस्थापन :- श्रमशक्तीचा आदर्श स्रोत
डॉ. डी.एस. पाटील (1182-1188)
- 268 भारतातील कृषि क्षेत्र आणि कर्जपुरवठा
प्रा.डॉ. अरुण तवार & प्रा.डॉ. शिवाजी पाते (1189-1192)
- 269 औद्योगिक विकासात खाजगी क्षेत्राचे योगदान
प्रा. डॉ. आर. डी. भोसले (1193-1196)
- 270 भारतीय शेतीसमोरील आव्हाने आणि शेती विकास
प्रा. डॉ. कृष्णा शंकर शहाणे (1197-1202)
- 271 मानव विकास निर्देशांक व भारतीय मुस्लिम समाज— अहमदनगर जिल्ह्यातील श्रीरामपूर तालुक्यातील शहरी भागाचा एक व्यष्टी अध्ययन
प्रा. डॉ. विजयकुमार वावळे, शायिन यासिन शेख (1203-1209)
- 272 भारतीय अर्थव्यवस्था आणि नोटबंदी एक अभ्यास
अनंत श्रीराम राठोड (1210-1213)
- 273 वस्तू व सेवा करांचा लघू व मध्यम उद्योगांवर पडणारा प्रभाव
प्रा. डॉ. सावंत रजनी नामदेवराव (1214-1216)
- 274 कातकरींचा सामाजिक दृष्टीकोन : एक अभ्यास
डॉ. आर. के. दातीर & श्री. विनायक तु. खातळे (1217-1220)
- 275 भारताचे विदेश व्यापार धोरण : निर्यात वद्धीतील प्रमुख अडथळा ?
प्रा. डी. डी. गव्हाणे & प्रा. डॉ. एस. जी. वैद्य (1221-1226)
- 276 अहमदनगर जिल्ह्यातील नगरपालिकांच्या महिला व बालकल्याण विभागाच्या योजनांचा चिकित्सक अभ्यास
संगिता रामेश्वरलाल जांगीड & प्रा. डॉ. ए.एम. पवार (1227-1229)
-

- 326 भारतीय अर्थव्यवस्थेवरील 'विमुद्रीकरण' परिणामांचे अध्ययन
प्रा. डॉ. ज्ञानेश्वर एन्. सोनवणे (1476-1481)
- 327 भारतातील कृषी क्षेत्रासमोरील आव्हाने
प्रा. डॉ. सुनिल मोहटे (1482-1486)
- 328 रायगड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक मर्यादित, अलिबाग ही एक रायगड जिल्ह्यातील स्वयंसहाय्यता बचत गटांना प्रोत्साहित करणारी संस्था
प्रा. लोहकरे शत्रुघ्न नामदेव & प्रा. डॉ. मनिषा कर्णे (1487-1494)
- 329 कृषी अर्थशास्त्र महाराष्ट्रातील तेलबियांचे लागवडीखालील क्षेत्र आणि उत्पादन यांचे विश्लेषण
(२०१० ते २०१६)
प्रा. विश्वनाथ गजानन कोटकर (1495-1499)
- 330 आदिवासी समाजाच्या समस्या
अंजली पंढरीनाथ लंगोटे (1500-1503)
- 331 नवीन अर्थिक सुधारणानंतरचे भारताचे परकिय व्यापार धोरण
प्रा. सुहास सुदाम खिरसागर (1504-1508)
- 332 महिला सबलीकरणाचा सुकर मार्ग : स्वयंसहाय्यता बचत गट
डॉ. अंजली रामचंद्र कदम - नारायणे (1509-1511)
- 333 महाराष्ट्रातील पशुधन
श्रीमती होन कविता संपत (1512-1515)
- 334 जीएसटी— वस्तु व सेवा कर
गुजर तृप्ती द्वारकनाथ (1516-1518)
- 335 भारतीय शेतमजुरांच्या समस्यांचा अभ्यास
डॉ. शिवाजी झांझुरणे & प्रा. डॉ. अरूण तवार (1519-1526)
- 336 अहमदनगर जिल्ह्याच्या आर्थिक विकासात ग्रामपंचायतींची भूमिका
कडलग सुवर्णा उत्तमराव & प्रा. डॉ. भोसले आर. डी. (1527-1530)
- 337 भारतीय कर व्यवस्थेतील एक क्रांतिकारी बदल; जीएसटी
डॉ. सदाशिव सिताराम मेंगाळ (1531-1534)
- 338 प्राथमिक सहकारी दूध विकास संस्थांच्या कामगिरीचे अध्ययन
डॉ. नितिन अशोक मुटकुळे (1535-1537)
- 339 महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना-महाराष्ट्र योजनेचा रोजगार निर्मितीमधील योगदानाचा अभ्यास
गणेश मच्छिंद्र चोर (1538-1540)
- 340 सेंद्रिय शेतीचे महत्त्व
प्रा. डॉ. किशोर रंगनाथ डोंगरे & प्रा. प्रविण बबनराव आहेर (1541-1544)
- 341 DEMONETIZATION AND CASHLESS TRANSACTIONS
Dr. Narayan N. Gadhe (1545-1547)

प्रा. लोहकरे शुभज नामदेव & प्रा. डॉ. मनिषा कर्णे (1487-1494)

रायगड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक मर्यादित अलिबाग ही एक रायगड जिल्ह्यातील स्वयंसहाय्यता वचत गटांना प्रोत्साहित करणारी संस्था

प्रा. लोहकरे शुभज नामदेव & प्रा. डॉ. मनिषा कर्णे

सहयोगी प्राध्यापक डॉ. सी. डी. देशमुख वाणिज्य व सौ. के. जी. ताम्हाणे कला महाविद्यालय रायगड.

प्राध्यापक अर्थशास्त्र विभाग मुंबई विद्यापीठ मुंबई

प्रस्तावना: भारताच्या स्वातंत्र्योत्तर काळात देशाच्या गतिमान विकासासाठी अनेक प्रयत्न झाले. आलिकडच्या कांही दशकात भारतीय बँकींग प्रणाली मध्ये मोठ्या प्रमाणात वाढ करण्यात आली आहे. देशातील विविध राष्ट्रीय बँकांबरोबरच सहकारी क्षेत्रामार्फत भारताच्या ग्रामीण भागात विविध बँकांच्या शाखांचे जाळे पसरविण्यात आले यात जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची भूमिका महत्वपूर्ण अशीच आहे. स्वातंत्र्यानंतरच्या कालखंडात देशाने वर्गीच प्रगती केली तरी आजही ग्रामीण भागातील लहान शेतकरी भूमीहीन मजूर कागगीर आणि समाजातील महिला यांचा एक मोठा वर्ग कर्जविषयक गरजांसाठी सावकारासारख्या घटकावर अवलंबून आहे. ग्रामीण भागातील गरीबांच्या कर्जविषयक गरजा तातडीच्या आणि त्या वारंवार स्वरूपाच्या तसेच त्यांच्या कर्जाची रक्कमही लहान असते. अशा अल्प किंवा कमी रकमेचे कर्ज देण्यास बँका उत्सुक नसतात कारण यासाठी येणारा खर्च आणि जाखीम पहाता ही कर्जे बँकांना परवडणारी नसतात. पण बांग्लादेशातील अनुभवानंतर मात्र असे दिसून आले की गरीबांबरोबर केलेले बँक व्यवहार बँका आणि ग्रामीण गरीब जनता या दोहोंनाही लाभदायक आणि किफायतशीर ठरतात आणि यासाठी स्वयंसहाय्यता वचत गट एक महत्वाचे माध्यम ठरते. रायगड जिल्ह्यातील आर्थिक व सामाजिक स्थिती विचारात घेता वचत गटांची भूमिका महत्वपूर्ण अशीच आहे. जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा महिला आर्थिक विकास महामंडळ रायगड जिल्हा आणि रायगड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक मर्यादित अलिबाग रायगड जिल्ह्याची अग्रणी बँक बँक ऑफ इंडिया तसेच या व्यतिरिक्त जिल्ह्यातील इतर विविध शासकीय व विगर शासकीय संस्था तसेच ग्रामपंचायत नगरपरिषदा पंचायत समिती विविध राजकीय पक्ष आणि महाराष्ट्र तेजस्वीनी महिला सक्षमीकरण कार्य इ. नी स्वयंसहाय्यता वचत गटांची निर्मिती करून लोकांच्या व महिलांच्या आर्थिक व सामाजिक विकासास हातभार लावला आहे. रायगड जिल्ह्यात स्वयंसहाय्यता वचत गटांना प्रोत्साहित करणा या संस्था अनेक आहेत. रायगड जिल्ह्यातील विविध स्तरावरील सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती आणि ऐतिहासिक पार्श्वभूमी जी रायगड जिल्ह्यात स्वयंसहाय्यता वचत गटांच्या निर्मिती व वाढी साठी पोषक ठरली आहे. यात 'रायगड जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक मर्यादित, अलिबाग' या जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेची ची भूमिका महत्वपूर्ण अशीच आहे.

रायगड जिल्ह्याची भौगोलिक व सामाजिक पार्श्वभूमी: महाराष्ट्राच्या पश्चिमेला असणा या कोकण किनारपट्टीवर मध्य कोकणात मुंबई लगतच रायगड जिल्हा येतो. रायगड जिल्ह्यास पूर्वी कुलाबा असे म्हटले जात होते. रायगड जिल्हा हा १७° ५१' ते १९° ८०' उत्तर अक्षांस आणि ७२° ५१' ते ७३° ४०' पूर्व रेखांस या दरम्यान पसरलेला

UGC Approved Sr. No. 49366

SRJIS

Online ISSN -2278-8808

Printed ISSN- 2349-4766

**An International
Peer Reviewed**

**Referred
Quarterly**

SCHOLARLY RESEARCH JOURNAL FOR INTERDISCIPLINARY STUDIES

OCT-DEC, 2017. VOL. 6, ISSUE -34

EDITOR IN CHIEF : YASHPAL D. NETRAGAONKAR, Ph.D.

-
- 266 भारतीय शेतीची आधुनिकता आणि सद्यस्थिती
प्रा. डॉ. कदम प्रमोदिनी विठ्ठल (1173-1181)
- 267 मानव संसाधन व्यवस्थापन :- श्रमशक्तीचा आदर्श स्रोत
डॉ. डी.एस. पाटील (1182-1188)
- 268 भारतातील कृषि क्षेत्र आणि कर्जपुरवठा
प्रा.डॉ. अरुण तवार & प्रा.डॉ. शिवाजी पाते (1189-1192)
- 269 औद्योगिक विकासात खाजगी क्षेत्राचे योगदान
प्रा. डॉ. आर. डी. भोसले (1193-1196)
- 270 भारतीय शेतीसमोरील आव्हाने आणि शेती विकास
प्रा. डॉ. कृष्णा शंकर शहाणे (1197-1202)
- 271 मानव विकास निर्देशांक व भारतीय मुस्लिम समाज— अहमदनगर जिल्ह्यातील श्रीरामपूर तालुक्यातील शहरी भागाचा एक व्यष्टी अध्ययन
प्रा. डॉ. विजयकुमार वावळे, शायिन यासिन शेख (1203-1209)
- 272 भारतीय अर्थव्यवस्था आणि नोटबंदी एक अभ्यास
अनंत श्रीराम राठोड (1210-1213)
- 273 वस्तू व सेवा करांचा लघू व मध्यम उद्योगांवर पडणारा प्रभाव
प्रा. डॉ. सावंत रजनी नामदेवराव (1214-1216)
- 274 कातकरींचा सामाजिक दृष्टीकोन : एक अभ्यास
डॉ. आर. के. दातीर & श्री. विनायक तु. खातळे (1217-1220)
- 275 भारताचे विदेश व्यापार धोरण : निर्यात वद्धीतील प्रमुख अडथळा ?
प्रा. डी. डी. गव्हाणे & प्रा. डॉ. एस. जी. वैद्य (1221-1226)
- 276 अहमदनगर जिल्ह्यातील नगरपालिकांच्या महिला व बालकल्याण विभागाच्या योजनांचा चिकित्सक अभ्यास
संगिता रामेश्वरलाल जांगीड & प्रा. डॉ. ए.एम. पवार (1227-1229)
-

- 277 मानवी विकास निर्देशांक
डॉ. सुरेखा भिंगार दिवे (1230-1232)
- 278 कॅशलेस अर्थव्यवस्था
डॉ. मनिषा कारभारी आहरे (1233-1236)
- 279 भारतीय अर्थव्यवस्थेत कृषी क्षेत्राची भूमिका
डॉ. नासिकेत गो. सुर्यवंशी & प्रा. गोविंद रा. काळे (1237-1240)
- 280 जीएसटी चा ग्राहकांवर पडणारा प्रभाव
प्रा. डॉ. शेवाळे चंद्रकला नामदेव (1241-1243)
- 281 विमुदीकरण: अपेक्षा आणि वास्तव
डॉ. दिपक एन. कारे (1244-1248)
- 282 सूर्यवृत्त आणि स्वयंसहाय्यता बचतगट
मनिषा राजेंद्र सामंत (1249-1253)
- 283 परकीय प्रत्यक्ष गुंतवणूकीचा भारतीय अर्थव्यवस्थेवर झालेला परिणाम
गणेश वामन (1254-1255)
- 284 निती आयोग अर्थव्यवस्थेची गरज
प्रा. वाकचौरे बी. एस (1256-1258)
- 285 वस्तु व सेवा कराचे भारताच्या आंतरराष्ट्रीय व्यापारावरील परिणाम
श्री. संतोष ज्ञानदेव जाधव & प्रा.डॉ.एस.जी.वैद्य (1259-1262)
- 286 पंतप्रधान रोजगार निर्मिती कार्यक्रमाचे अहमदनगर जिल्ह्यातील सामाजिक, आर्थिक परिणामांचे अध्ययन
गोरक्ष कडवे (1263-1267)
- 287 वस्तु व सेवा कर प्रणालीचे परिणाम व भवितव्य
प्रा. सीमा चव्हाण (1268-1272)
- 288 निश्चलनीकरण (Demonetization of Currency)
डॉ. विश्वास र. कदम (1273-1279)
- 289 भारतातील कृषी यांत्रिकीकरणाची प्रगती आणि भवितव्य
प्रा. बापू ठका खिलारी, डॉ. संभाजी भाउराव काळे (1280-1285)
- 290 भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या - कारणे व उपाय
प्रा. मुकुमार दत्ता पाटील & सौ. के. जी. ताम्हाणे (1286-1290)
- 291 मानव विकास निर्देशांकाबाबत भारतातील सद्यःस्थिती
प्रा. संदेश सदाशिव तावड & प्रा.डॉ. पंकज त्र्यंबक निकम (1291-1294)
- 292 वस्तु आणि सेवा कर आणि त्याचे परिणाम
डॉ. डी. ए. सोनवणे (1295-1297)

प्रा. सुकुमार दत्ता पाटील & सौ. के. जी. ताम्हाणे (1286-1290)

भारतातील शेतक-यांच्या आत्महत्या - कारणे व उपाय

प्रा. सुकुमार दत्ता पाटील & सौ. के. जी. ताम्हाणे

एम. ए. बी. एड. अर्धशास्त्र (अधिव्याख्याता) कोकण एज्युकेशन सोसायटीचे डॉ. सी. डी. देशमुख वाणिज्य व कला महाविद्यालय रोहा रायगड

गोष्टावारा आज भारताचे स्थूल देशांतर्गत उत्पादन हे दोन अंकी असले तरी त्याच वेळेस प्रत्येक वर्षागणिने भारतामध्ये शेतक-यांच्या आत्महत्या या वाढत चालल्या आहेत आणि ही बाब अत्यंत गंभीर स्वरूपाची आहे. कारण या देशातील अब्जावधी जनतेला जगवण्याचे सामर्थ्य ज्याच्यामध्ये आहे तोच शेतकरी जर आत्महत्या करू लागला तर ते अतिशय वाईट आहे. आज भारतीय शेती आणि येथील शेतकरी हा भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या पाठीचा कणा आहे असे असले तरी आपल्या देशात दर तीन तासास एक शेतकरी आत्महत्या करित आहे. आज भारतातील ४०% शेतकरी अशा स्थितीत येऊन पोहोचले आहेत की जर त्यांना वेगळा व्यवसाय उपलब्ध झाला तर ते एका पायावर शेती व्यवसाय सोडून घायला तयार आहेत. त्यामुळे आज आपल्या देशातील शेतक-यांच्या वाढत्या आत्महत्या हा गंभीर प्रश्न बनला आहे आणि त्याकडे विशेष लक्ष देणे गरजेचे आहे. भारतीय शेतक-यांच्या आत्महत्या या भारतात जवळजवळ प्रत्येक राज्यात आज होताना दिसत आहेत. त्यामुळे या प्रश्नाचा आज गांभीर्याने विचार होणे गरजेचे आहे. आज भारतीय शेतीचे अर्थव्यवस्थेत असणारे महत्त्व आणि राष्ट्रीय उत्पन्नात शेतीचा असणारा वाटा लक्षात घेतल्यानंतर शेतक-यांच्या आत्महत्या हा विषय फारच गंभीर असल्याचे दिसून येते. त्यामुळे शेतक-यांच्या आत्महत्या थांबल्या पाहिजेत आणि शेतक-याला व शेतीला चांगले दिवस आले पाहिजेत. हे आज सर्वमान्य झाले आहे.

अभ्यासाचे महत्त्व १९४७ साली भारताला स्वातंत्र्य मिळाले. १५० वर्षांच्या इंग्रज सरकारच्या राजवटीत भारतीय शेतीची म्हणावी तेवढी प्रगती झाली नाही. कारण त्यांच्या काळात शेतीवर कराचे प्रचंड ओझे होते. परिणामी शेतक-यांनीही शेती व्यवसायात फारसा उत्साह दाखवला नाही. परिणामी भारतीय शेती विकसीत झाली नाही. तसेच तिचे दरहेक्टरी उत्पादनही वाढले नाही. मात्र देशाला स्वातंत्र्य मिळाल्यानंतर भारत सरकारने नियोजनाच्या माध्यमातून देशाचा विकास करण्याचे ठरविले. त्यादृष्टीने मग १९५१ साली पहिली पंचवार्षिक योजना सुरू केली आणि या योजनेत शेती विकासावर विशेष भर देण्यात आला. त्यामुळे १९५१ ते १९५६ या काळात शेती व्यवसायाचा चांगला विकास झाला. परंतु त्यानंतरच्या योजनांमध्ये मात्र औद्योगिक विकास व व्यापार विकास यावर भर देण्यात आला. आणि शेती क्षेत्राच्या विकासावर कमी आर्थिक तरतूद करण्यात आली. तसेच शेती क्षेत्रातील सरकारची गुंतवणूकही कमी होत गेली. त्यामुळे शेती व्यवसाय तोट्यात जाऊ लागला. तसेच शेतक-यांची अवस्थाही कठीण होत गेली यातून शेतक-यांच्या आत्महत्या सुरू झाल्या आणि ही बाब भारतीय शेती आणि तिचा विकास व ग्रामीण विकास यामध्ये बाधा निर्माण करणारी ठरली. त्यामुळे 'शेतकरी जगला तरच देश जगेल' या उक्तीनुसार शेतक-यांच्या आत्महत्या या समस्येकडे दुर्लक्ष करून चालण्यासारखे नाही. आजही भारतातील ६५% लोक शेती व्यवसायात गुंतलेले आहेत. तसेच शेती हे ग्रामीण भागातील रोजगाराचे मुख्य साधन आहे. तसेच